

de elită, confirmată de poziția ca prim-violist în Orchestra Filarmonicii din Freiburg, în Orchestra Tonhalle din Zurich, la Opera din același oraș. Actualmente este instrumentist în Orchestra simfonică din Aalborg, Danemarca. Este de arătat că în același timp, Marius Ungureanu este compozitor de muzică de teatru și de film.

Ascultându-l pe Marius Ungureanu în acest recital care a avut ținuta de eveniment artistic admirabil, am resimțit sentimentul preponderenței muzicii realizate cu un instrument care apare rareori solistic, pentru că are limite din construcție și un repertoriu restrâns față de cele ale viorii sau ale pianului. Dar, surprinzător și absolut credibil aici este gestul de maestru al muzicii la Marius Ungureanu care se plasează cu viola la egalitate deplină cu vioara sau pianul care sunt, componistic și interpretativ, prioritare. Marius Ungureanu, cu vigoare virtuozică și cu impetuozitate de comportament deschide cu viola sa noi orizonturi, noi accepții și noi traiectorii, vibrând cu elocvență sinceră și cu bogăție expresivă debordantă.

Alături de Marius Ungureanu au mai figurat în program pianista Verona Maier și percuționistul Alexandru Matei, excelenți muzicieni, fiecare în parte.

În acest recital prima lucrare audiată a fost **Sonata pentru violă și pian** de Wolf von Achelburg, care a trăit și activat la Sibiu, între 1912 și 1994. Acest compozitor a fost totodată poet și traducător respectat al poeziilor lui Mihai Eminescu, Lucian Blaga, George Bacovia. În interpretarea acestei creații, Marius Ungureanu a imprimat sonorităților o linie de intensă reflexivitate, stări confesive, tensiuni de noblete fină, într-o trăire de a fi, și nu de a voi.

Compozitorul elvețian Alfred Zimmerlin s-a născut la Zurich în anul 1955. El este deosebit de cunoscut în mediile de specialitate, și nu numai, fiind titrat și premiat. Această lucrare a sa pentru violă solo poartă titlul **at the still point, there the dance is**, de fapt o preluare a unui vers dintr-un poem de T.S. Eliot. Din punct de vedere strict muzical eu am apreciat rigoarea și inteligența imaginativă, care nu se datorează unui simplu hazard.

Edison Borisov (1929-1996) este un compozitor rus care a studiat muzica în primii săi ani la Moscova, cu Dimitri Șostakovici. După absolvirea Liceului de muzică și a Conservatorului, unde a studiat cu profesori de celebritate mondială, el s-a stabilit în Franța unde este cunoscut și recunoscut drept o personalitate marcantă în arta sunetelor. Compoziția sa pentru violă și pian **Es ist genug. Variationen über das Choralthema von J.S.Bach** dezvoltă o superioară constituentă ca parte componentă a ceea ce se înțelege prin măiestria de realizare.

Ultima piesă din program, **Naturale, pentru violă, percuție și bandă magnetică** de Luciano Berio (1925-2003) pulsează o fabulație tematică de o vivacitate uimitoare. Cuvântul italian **naturale** se traduce naturală în limba română. Deci Berio a concentrat în această structură quasi cinematografică teme naturale, jocuri, practici muzicale diferite, dansante, de tip Eurovision sau din ambianța muzicală din America profundă, muzici de chitară. De pe banda magnetică auzim hăulituri ca la noi în Maramureș, sau din Castilia, sau din Țara bascilor. Pentru că am fost și noi pe acolo și urmele trecerii noastre se păstrează. Cât privește viola, este clar că avem de a face cu o virtuozitate în care Marius Ungureanu a excelat intens. Muzica aceasta, fără a fi facilă, este atât de antrenantă, încât Marius Ungureanu figura pur și simplu o fiestă într-o imagine scenică în care el cânta la violă dar și schița pași de dans într-o celebrare de vie spectaculozitate.

Mircea ȘTEFĂNESCU

Muzică modernă cu Archaeus

Ansamblul *Archaeus* a evoluat într-un concert de după amiază, în sala *George Enescu* a Universității Naționale de Muzică. Programul formației a debutat inspirat cu *Flori pentru două toace* de Dan Voiculescu,

Foto. Marius Văjila

lucrare compusă în anul 1985. Percuționistul Sorin Rotaru a creat un ambient sonor de elevație spirituală, evocator al vieții monahale din spațiul ortodoxiei românești.

Invențiuni pentru clarinet și pian de Ștefan Niculescu, datând din anii 1963-1965, sunt două miniaturi serial dodecafonice. Interpreții Ion Nedelciu și Rodica Dăncănu au redat caracterul sobru, incisiv și sclipitor al acestei muzici, care a fost considerată de avangardă scandalosă la momentul apariției, în

contextul canoanelor impuse artei românești de ideologia național-comunistă.

Piesa *Dr. Kay Hong's Diamond Mountain VI* pentru vioară și spectral gongs aparține lui Horațiu Rădulescu (1942-2008), muzician format la conservatorul bucureștean și adoptat ulterior de cultura franceză, ca promotor al compoziției spectrale. Interpretarea a fost prefațată de rostirea câtorva versuri ale violonistului Marius Lăcraru și s-a desfășurat după partitura reconstituită cu devoțiune de către Diana Cazaban, fiind însoțită de comentariul unei înregistrări reconstituită, la rândul ei, de compozitoarea Ana Maria Avram, cu efort și competență. Efectul halucinant al audiției ne-a transpus într-o lume a fantasmelor, fascinantă, extraterestră. Totuși, la sfârșit, lucrarea a părut cam lungă pentru ceea ce avea de comunicat.

Piesa *Santya 2* pentru fagot a compozitoarei Violeta Dinescu e o cântare de jale, intensă și spectaculoasă prin efectele expresive nebanuite produse cu mare artă de solistul Șerban Novac.

Lucrarea pentru violoncel solo de Ghenadie Ciobanu, intitulată *La canción que no fue cantada y la última Serenata de Juan Carlos* a fost inspirată de scrierile lui Juan Carlos Onetti din Uruguay. E un diptic format pe principiul alternanței între fragmentar și cursiv, între registrul acut și cel grav. Anca Vartolomei a evoluat cu dezinvoltură printre dificultățile extreme ale scriiturii, configurarea muzicii provocând curiozitate și participare autentică din partea asistenței.

Rubato pentru oboi și percuție de Anatol Vieru debutează cu un semnal sonor pregnant, urmat de pendularea continuă între stări contrastante. Finalul se conturează ca un episod ritmat, cu caracter animat și energic. Compusă în anul 1995, piesa a fost dedicată oboistului Dorin Gliga și percuționistului Șerban Novac, care au creat-o sonor, și de această dată, cu inspirație și competență stilistică.

Liedul *Poetul și marea* face parte dintr-un ciclu al lui Pascal Bentoiu, cinci cântece op. 11, compus în anul 1959. Transpunerea versurilor Ninei Cassian, șoptite "pe struna-i verde și subțire", se exprimă într-un limbaj expresionist, neoromantic. Vocea frumos timbrată a sopranei Simona Jidveanu, susținută sensibil de pianul Rodică Dăncănu, au indus o impresie de lumină, transparență, poezie.

Programul s-a încheiat cu *Humoreske mit zwei Durchblicken zum Leeren*, lucrare dedicată ansamblului *Archaeus* de Aurel Stroe. *Humorescă pentru două priviri în gol*, - titlul teribilist fiind menit să atragă atenția -, e o mică lucrare plină de haz. Materialul motivic cu caracter folcloric dă tonul atitudinii ironice, iar fluxul muzical e marcat de asimetrii ritmice și comentarii glumețe între oboi și clarinet, preluate în duet de vioară și violoncel. O

mișcare în fugato îi antrenează pe toți membrii ansamblului către finalul scânteietor, de o voioșie frenetică.

Beneficiind de comperajul ghiduş al conducătorului său, compozitorul Liviu Dăncănu, ansamblul *Archaeus* a reușit să ofere, cu această selecție, o panoramă spectaculoasă prin diversitatea stilistică a creației unor maeștri ai modernismului muzical românesc, care odată cu trecerea timpului, tind să se clasicizeze.

Lavinia COMAN

Un duo de viole remarcabil

În seria recitalurilor de după-amiază din cadrul SIMN, vineri, 27 mai, în Aula UCMR am avut ocazia de a asculta un duo de viole remarcabil, format din **Christian Naș** și **Antal Sandor** într-un al patrulea concert purtând sigla *Gulliver-Beyond Culture*, organizat în colaborare cu Institutul Balassi - București, Editio Musica Budapest și Nemzeti Kulturális Alap. Foarte pe scurt despre protagoniști: **Christian Naș**, născut la Cluj-Napoca, cu studii la Cluj și Graz (Austria) - unde a activat și ca prim solist al Orchestrei Simfonice, este din

1999 membru al Orchestrei Radio din Stuttgart. **Antal Sandor**, născut la Miercurea-Ciuc, cu studii tot la Cluj și Graz (masterat), își începe cariera la Filarmonica din Oradea, continuând-o în Germania, la "Philharmonie der Nationen", apoi la Brno (Cehia), unde este solo-violist al filarmonicii. Amândoi sunt activi și apreciați atât ca soliști, cât și în domeniul muzicii de cameră, participă în mod curent la festivaluri, realizează înregistrări și CD-uri.

De la început subliniez cât de evidentă a fost buna-înțelegere muzicală între cei doi violiști, performanța lor interpretativă fiind o primă marcă a acestui concert. O a doua marcă îmi pare a fi - prin programarea lui într-un festival de notorietate precum SIMN - punerea sub semnul posibilului a alcătuirii și largirii constante, prin lucrări noi, a unui repertoriu interesant și atractiv pentru duetul de viole, un repertoriu care presupune, desigur, un nivel avansat de cunoaștere a zonei muzicale contemporane precum și stăpânirea tehnicilor moderne, inovative, de a face să cânte instrumentele cu coarde.